

Asia: VN/20605/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta (kohdennettu alijäämän kattamista koskevan määräjän jatkaminen)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Satakunnan hyvinvointialueen lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta.

A) Alijäämän kattamista koskevaa sääntelyä muutettaisiin väliaikaisesti siten, että valtiovarainministeriö voisi tietyin edellytyksin myöntää niille hyvinvointialueille, joille ei ole kertynyt uutta alijäämää vuodelta 2025, mahdollisuuden kattaa ennen vuotta 2025 syntyneet alijäämät vuoden 2027 tai vuoden 2028 loppuun mennessä.

Esitysluonnoksen säännös mahdollisuudesta pidentää ennen vuotta 2025 syntyneiden alijäämien kattamisaikaa yhdellä tai kahdella lisävuodella on ehdoton ja tarpeellinen muutos nykyiseen alijäämien kattamisen aikatauluun ja siihen liittyvään lainsäädäntöön. Hyvinvointialueemme pitää esitystä perusteltuna ja välttämättömänä. Alijäämien kattamisen määräjän pidentäminen yhdellä tai kahdella lisävuodella luo realistisemmat edellytykset turvata lakisääteiset sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelut. Ilman määräjän jatkoa voimassa olevan lain mukainen velvoite kattaa alijäämät vuoden 2026 loppuun mennessä tarkoittaisi Satakunnan hyvinvointialueelle niin merkittävää toiminnan sopeuttamista, ettei lakisääteisiä palveluita pystyttäisi tuottamaan.

Mahdollisuus hakea lisää aikaa alijäämien kattamiseen on hyvinvointialueellemme ehdoton ja tarpeellinen. Alijäämien kattamisen jatkaminen kahdella vuodella toisi talouden ja toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen ennakoitavan ja koordinoitun aikataulun, jossa talouden tasapainottaminen voitaisiin toteuttaa vaarantamatta perustuslain mukaisia hyvinvointialueen

tehtäviä. Pidentetty alijäämien kattamisaikataulu säilyttäisi hyvinvointialueella edelleen itsehallinnollisen aseman ja vältettäisiin arviointimenettely.

Hyvinvointialueet eroavat toisistaan sekä taloudellisen tilanteen että talouden ja toiminnan johtamisen sekä uudistamisen suhteen. Pidämme tarkoituksenmukaisena, että määräajan pidentäminen kohdistetaan hyvinvointialueille, jotka ovat järjestelmällisesti ja suunnitelmallisesti toteuttaneet talouden sopeutustoimia sekä uudistaneet toimintaansa ja rakenteitaan. Lisäksi lisäämme on tarpeen alijäämien kattamiseen, mikäli talouden tasapainottaminen ei ole mahdollista alkuperäisessä määräajassa.

Luonnoksessa esitetyt kriteerit alijäämien kattamisajan pidentämiseksi ovat loogiset ja ymmärrettävät. Perusteltua on, että alijäämän kattamisen suhteen hyvinvointialueilta edellytetään konkreettisia aluevaltuuston hyväksymää suunnitelmaa alijäämien kattamiseksi.

Esityksen mukaan hyvinvointialue voisi tehdä hakemuksen alijäämien kattamisajan pidentämisestä kesäkuussa 2026, kun vuoden 2025 tilinpäätöstiedot on aluevaltuusto vahvistanut. Hakemus olisi tehtävä viimeistään vuoden 2026 elokuun loppuun mennessä. Hyvinvointialueiden talousarvion vuodelle 2027 - sekä toiminta- ja taloussuunnitelmaprosessin vuosille 2027–2029 valmistelun näkökulmasta muutoksen haun aikataulun tulisi olla keväällä 2026. Se mahdollistaisi lisääjän huomioisen talouden ja toiminnan tasapainottamis- ja sopeutustoimenpiteiden valmistelussa talousarvioon vuodelle 2027 sekä toiminta- ja taloussuunnitelmaan vuosille 2027 - 2029. On tarpeen arvioida, voitaisiinko hakuprosessi käynnistää jo huhtikuussa, jolloin hyvinvointialueiden aluehallitukset ovat käsitelleet tilinpäätökset 2025. Tämä mahdollistaisi tehdä lopulliset päätökset mahdollisesta alijäämien kattamisajan pidentämisestä jo kesäkuussa aluevaltuustojen vahvistettua vuoden 2025 tilinpäätökset.

Mielestämme muutos tukee hyvinvointialueiden itsehallintoa antamalla alueiden itsenäisesti omilla toimenpiteillään tasapainottaa taloutensa ilman arviointimenettelyä. Hallituksen luonnos esitykseksi on kannatettava, se ei poista kuitenkaan tarvetta arvioida systemaattisesti hyvinvointialueiden rahoitusjärjestelmän ennakoitavuutta, oikeudenmukaisuutta, selkeyttä ja toimivuutta.

B) Investointiohjauksen muutokset hyvinvointialueiden investointisuunnitelman toimittamista koskevia määräaikoja muutettaisiin.

Kannattamme esitettyjä muutoksia investointiohjaukseen.

Muutoksella ehdotetaan myöhennettävän hyvinvointialueiden investointisuunnitelmien toimittamisen aikataulua. Aikataulua muutettaisiin niin, että hyvinvointialueen investointisuunnitelmaa koskeva esitys olisi toimitettava ministeriöille kalenterivuoden lopun sijaan huhtikuun loppuun mennessä.

Alueiden laskennallinen lainanottovaltuus määriteltäisiin jatkossa kokonaan alueiden talousarviotietojen perusteella, jolloin valtioneuvoston päätös lainanottovaltuuksista seuraavalle vuodelle voitaisiin tehdä helmi-maaliskuussa. Ensimmäisen kerran tämä tehtäisiin alkuvuodesta 2026 määriteltäessä lainanottovaltuutta vuodelle 2027.

Investointisuunnitelmat on tarkoituksenmukaista toimittaa ministeriöihin vasta lainanottovaltuuspäätöksen jälkeen, jolloin seuraavan vuoden investointiraami olisi alueen tiedossa ja se voitaisiin ottaa huomioon investointisuunnitelmaa tehtäessä. Esitetty muutos on kannatettava ja yhtenäistää ja järkevöittää hyvinvointialueen omaa investointisuunnittelua sekä valtioneuvoston ohjauksen aikatauluja ja vähentää turhaa hallinnollista työtä hyvinvointialueilla. Muutos parantaa investointisuunnitelmien ajantasaisuutta ja laatua.

Esitetyn muutoksen lisäksi investointiohjausta tulisi kehittää edelleen koska nykymuotoisena se on aikaa vievä, byrokraattinen ja kallis hallinnollinen prosessi sekä ei tue hyvinvointialueiden itsehallinnollista asemaa.

Mäkiranta Tero
Satakunnan hyvinvointialue

Lilja Susanna
Satakunnan hyvinvointialue